

Justis- og beredskapsdepartementet

12. mai 2021

Høringssvar - endringer i grenseloven mv., ny forskrift om grensetilsyn og grensekontroll av personer (grenseforskriften) mv. og nytt kapittel 60 i politiregisterforskriften om behandling av flypassasjerinformasjon (PNR-opplysninger

Tekna – Teknisk naturvitenskapelig forening, er den største masterforeningen i Norge, og den største fagforeningen i Akademikerne med over 88 000 medlemmer. Våre medlemmer har mastergrad eller mer fra tekniske og naturvitenskapelige fagområder.

Tekna viser til Justis- og beredskapsdepartementet sitt høringsbrev av 26. mars 2021 om endringer i grenseloven mv., ny forskrift om grensetilsyn og grensekontroll av personer (grenseforskriften) mv. og nytt kapittel 60 i politiregisterforskriften om behandling av flypassasjerinformasjon (PNR-opplysninger).

Tekna vil i dette høringssvaret kun ta stilling til den delen av forslaget som omhandler behandling av flypassasjerinformasjon (PNR-opplysninger). Vi er bekymret over denne delen ved forslaget, som følge av risikoen for formålsutglidning, svekket tillit til myndighetene og eventuelle personvernimplikasjoner ved iverksetting av et slikt omfattende overvåkningssystem.

Tekna mener at en generell og udifferensiert innsamling av opplysninger om flypassasjerer er uheldig, Mengden opplysninger som samles og lagres er ikke proporsjonal med nytteverdien. Vi etterlyser en god begrunnelse og et grundig dokumentert behov for innsamling av alle norske borgeres flypassasjerinformasjon og lagring av denne dataen i fem år. Vi har forståelse for at Norge ønsker et system for PNR-registrering som sammenfaller med EU, og vi anerkjenner utfordringene ved å ikke ha dette. Dette er samtidig ikke en tilstrekkelig begrunnelse for innføring av forskriften. Ved å åpne for at politiet kan gjøre stordatasøk i opplysningene uten forutgående domstolskontroll, iverksettes et svært omfattende overvåkningssystem overfor den enkelte bare på grunn av en enkelt flyreise.

Opplysninger som skal innhentes er blant annet, navn, adresse, telefon, e-postadresse, reiserute, navn på personer som reiser sammen, setenummer, bestillingshistorikk, betalingsinformasjon, bagasjeopplysninger, passnummer og nasjonalitet, etc. Dette er betydelige mengder personsensitiv informasjon som skal lagres i fem år, kun som følge av at man har fortatt seg en utenlandsk reise.

Tekna mener grunnlaget for å lagre de innhentede opplysningene i et politiregister og dermed gjøre de tilgjengelig for stordata-søk er uklart formulert og dårlig begrunnet i høringsnotatet. Vi er også bekymret for at formålet med behandling av PNR-opplysninger er så vidt formulert

at det er vanskelig å se hvilke begrensninger som finnes. Risikoen for formålsglidning må ikke overses. Det vil det fort oppstå økt politisk press om å ta i bruk allerede «innhentede» data til stadig nye formål, noe som kan uthule det individuelle rettsvernet.

Vi mener også at forslaget burde ta høyde for gjeldende usikkerhet knyttet til PNR-direktivet. Selv om PNR-direktivet er implementert i EU, så er det innholdsmessig ikke avklart, og det pågår flere rettsprosesser hvor EU-domstolen er bedt om å ta stilling til om direktivet er uforenlig med grunnleggende menneskerettigheter. Vi viser i den forbindelse til Datatilsynets høringsuttalelse hvor dette er nærmere omtalt.

Tekna vil også påpeke at innsamling og lagring av store datamengder i seg selv innebærer en forhøyet sikkerhetsrisiko. Flere aktører vil være interessert i denne informasjonen. Via hacking eller fysisk tilgang kan informasjon komme på avveie, bli manipulert (for eksempel for å skape en feilaktig situasjonsforståelse) eller misbrukes på annen måte.

Avslutningsvis vil vi på generelt grunnlag komme advare mot en økende trend med skjult overvåkning uten uavhengig forhåndskontroll. Tekna advarte mot tilrettelagt innhenting av grenseoverskridende elektronisk kommunikasjon i behandlingen av ny etterretningslov i 2020. Vi viser igjen til Datatilsynets høringsuttalelse, og deler deres bekymring for at vi befinner oss i en situasjon hvor opplysninger innhentet av private aktører benyttes til politi – og etterretningsmessige formål. Statens evne til å overvåke borgerne bygger i dag ikke på hvilke tekniske muligheter som finnes for staten til å gjennomføre overvåkning, men av politiske og rettslige valg om hvilke opplysninger det er ønskelig å innhente. Det stiller store krav til lovgivers bevissthet rundt disse spørsmålene for å unngå negative effekter av tiltakene.

Tekna mener at det ikke må åpnes for lagring av opplysninger i fem år. Tekna mener at lagringstiden må begrenses betraktelig og finner det rimelig at dette ikke overskrider 90 dager, hvis formålet med innhenting av opplysningene skal begrenses til grensekontroll. Det bør også opprettes rutiner for sletting av ikke-relevant data.

Med vennlig hilsen

Tekna – Teknisk-naturvitenskapelig forening

Line Henriette Holten
generalsekretær